

Sygn. akt III AUa 931/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia	SA Krystyna Smaga (spr.)
Sędziowie:	SA Teresa Czekaj SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska
Protokolant: stażysta Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2013 r. w Lublinie

sprawy M. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o wypłatę emerytury

na skutek apelacji wnioskodawczynie M. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 3 lipca 2013 r. sygn. akt VIII U 948/13

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 marca 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. na podstawie art. 151 § 1 pkt 1 kpa odmówił M. P. uchylenia decyzji z dnia 6 października 2011 r w części, w jakiej ta zawiesiła na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r Nr 153, poz. 1227 ze zm.) prawo do emerytury za okres od dnia 1 października 2011 r do dnia 21 listopada 2012 r.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r nie ma zastosowania do przypadającego przed dniem 22 listopada 2012 r okresu zawieszenia emerytury na podstawie przepisu art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z FUS.

W odwołaniu od powyższej decyzji skarżąca wniosła o jej zmianę w części dotyczącej zawieszenia prawa do emerytury za okres od 1 października 2011 r do 21 listopada 2012 r i wypłatę zawieszzonego świadczenia wraz z odsetkami.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jej oddalenie.

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 3 lipca 2013 r oddalił odwołanie na podstawie następujących ustaleń faktycznych i ich oceny prawnej.

M. P., urodzona (...), we wniosku o emeryturę z 28 marca 2007 r wskazywała, że pozostaje w stosunku pracy z (...) Zarządem (...). Odwołująca uzyskała prawo do emerytury na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 kwietnia 2007 r od dnia 2 marca 2007 r. Wypłata świadczenia podlegała zawieszeniu, z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia przez ubezpieczoną.

Podstawą decyzji był obowiązujący do 7 stycznia 2009 r art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z FUS, stanowiący, iż prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Z dniem 8 stycznia 2009 r wskazany art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach został uchylony na podstawie art. 37 ust. 5 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r o emeryturach kapitałowych (Dz. U. z 2009 r Nr 228, poz. 1507).

Decyzją z dnia 13 maja 2009 r ZUS ponownie ustalił i wznowił wnioskodawczyni wypłatę świadczenia od 1 kwietnia 2009 r.

W dniu 6 października 2011 r Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał decyzję o wstrzymaniu wypłaty emerytury wnioskodawczyni od 1 października 2011 r, z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia.

W dniu 4 grudnia 2012 r wnioskodawczyni złożyła w ZUS wniosek o wypłatę zawieszzonej emerytury od 1 października 2011 r wraz z odsetkami, w związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r.

Decyzją z dnia 22 grudnia 2012 r organ rentowy wznowił wypłatę emerytury wnioskodawczyni od 22 listopada 2012 r.

Zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 15 marca 2013 r ZUS odmówił uchylenia decyzji z dnia 6 października 2011 r w części, w jakiej decyzja ta zawiesiła wnioskodawczyni prawo do emerytury i jej wypłatę od 1 października 2011 r do 21 listopada 2012 r.

Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie jest bezzasadne.

Sąd wskazał, że podstawą decyzji ZUS z dnia 6 października 2011 r w przedmiocie wstrzymania wypłaty emerytury był przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dodany do ustawy przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r Nr 257, poz. 1726) i obowiązujący od 1 stycznia 2011 r.

Przepis ten stanowi, iż prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Zgodnie z art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, przepisy ustawy, o której mowa w art. 6 (o emeryturach i rentach) oraz ustawy, o której mowa w art. 18, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od 1 października 2011 r. Przy zastosowaniu wskazanych przepisów organ rentowy wstrzymał wypłatę świadczenia emerytalnego skarżącej.

Sąd odniósł, że co do konstytucyjności wskazanych przepisów wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny. W wyroku z dnia 13 listopada 2012 r (Dz. U. z 2012 r, poz. 1285) orzekł, że przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim znajdują zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Sąd podkreślił, że Trybunał wskazał, iż obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r do 31 grudnia 2010 r W stosunku do tych osób przepis art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych, w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emeryturach i rentach z FUS, utracił bowiem moc obowiązującą z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw, czyli z dniem 22 listopada 2012 r.

Sąd dalej wywodził, że zgodnie z treścią art. 190 ust. 1 Konstytucji, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza brak możliwości jego stosowania. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego ma skutki retroaktywne (jest skuteczny *ex tunc* - od dnia wejścia w życie zakwestionowanego przepisu), a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r, V CO 43/08, Lex nr 564856, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2006 r, II PK 42/06, Lex nr 950622).

Przepis art. 28 wskazanej ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw został uchwalony w dniu 16 grudnia 2010 r, a więc od tej daty został wyrugowany z porządku prawnego (jako niegodny z art. 2 Konstytucji), jednakże tylko w stosunku do osób, które nabyły prawo do emerytury w przedziale czasowym od 8 stycznia 2009 r do 31 grudnia 2010 r - bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Co istotne, warunek rozwiązania stosunku pracy nie obejmował samego nabycia prawa do emerytury, ale był warunkiem wypłaty świadczenia.

Oznacza to, iż w stosunku do ubezpieczonych, których dotyczy wskazane rozstrzygnięcie Trybunału należy dokonać rekonstrukcji stanu prawnego do takiego, jaki obowiązywał przed dodaniem przepisu art. 103a do ustawy o emeryturach i rentach. Nie istniał wówczas wymóg rozwiązania stosunku pracy celem realizacji prawa do emerytury, gdyż przepisy ustawy z dnia 21 listopada 2008 r o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507) uchyliły z dniem 8 stycznia 2009 r art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd podniósł, że wnioskodawczynie w odwołaniu, wnosząc o wznowienie wypłaty emerytury, powołała się na wskazany wyrok Trybunału Konstytucyjnego.

Sąd stwierdził, że w sytuacji wnioskodawczynie wyrok Trybunału nie będzie miał zastosowania. Wnioskodawczynie istotnie uzyskała prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r, jednak w okresie obowiązywania przepisu art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przepis ten obowiązywał do 7 stycznia 2009 r i był tożsamy w treści z przepisem art. 103a wskazywanej ustawy.

Z powyższego wynika zatem, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r, K 2/12, nie wpływa na prawidłowość zaskarżonej w niniejszej sprawie decyzji z dnia 15 marca 2013 r.

Z tych względów i na podstawie powołanych przepisów oraz na mocy art. 477¹⁴ § 1 kpc Sąd Okręgowy w Lublinie orzekł jak w sentencji.

Apelację od tego wyroku wniosła M. P., zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego przez niesłuszne zastosowanie i błędną wykładnię art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych i art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r (sygn. K 2/12), przez błędne przyjęcie - nieuwzględniające art. 100 ust. 1 i art. 129 ustawy o emeryturach i rentach, że skutki wyroku nie odnoszą się do ubezpieczonej;
2. obrazę prawa materialnego, to jest art. 190 ust. 3 Konstytucji RP przez niewłaściwe zastosowanie, co miało istotny wpływ na treść wyroku;
3. obrazę przepisów prawa procesowego przez niewłaściwe zastosowanie art. 477¹⁴ § 1 kpc, skutkujące oddaleniem odwołania w sytuacji oczywistych podstaw do jego uwzględnienia;
4. sprzeczność poczynionych ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji przez uchylenie decyzji z dnia 6 października 2011 r i podjęcie wypłaty emerytury za okres od 1 października 2011 r do 21 listopada 2012 r z odsetkami ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W uzasadnieniu apelacji skarżąca podniosła, że Sąd Okręgowy nieprawidłowo ocenił skutki, jakie ma wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r i nie można dzielić emerytów na grupy. Podnosiła też, że w 2009 r ZUS podjął wypłatę emerytury, mimo, że wnioskodawczyni nadal była zatrudniona.

W uzasadnieniu apelacji wskazane zostało, że ZUS oparł decyzje na przepisie, który nie obowiązuje. Apelująca nie zgodziła się z ustaleniem, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego znajduje zastosowanie do węższego grona osób. Skutecznie zrealizowała prawo do emerytury od 1 kwietnia 2009 r i nie musiała rozwiązywać stosunku pracy.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja M. P. nie jest zasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne, jak też ich ocenę prawną dokonaną przez Sąd pierwszej instancji, nie ma zatem potrzeby szczegółowego powtarzania ustaleń i argumentów tego Sądu.

Przede wszystkim podnieść należy, iż wnioskodawczyni domagała się wypłaty emerytury od 1 października 2011 r, mimo że decyzja wstrzymująca wypłatę świadczenia jest prawomocna. Jako podstawę wznowienia wypłaty wskazała wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r.

Na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych wznowienie postępowania przed organem rentowym uregulowane jest w art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz w art. 83a ustawy z dnia 13 października 1998 r o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r Nr 205, poz. 1585). Regulacje prawne zawarte w tych przepisach dotyczą jednak innej materii, tj. ponownego ustalenia prawa, wysokości świadczenia lub zobowiązania, stwierdzonego prawomocną decyzją Zakładu, o ile zajdą okoliczności wskazane w tych przepisach, tj. zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawnione okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. W sprawie niniejszej nie mamy do czynienia z ponownym ustaleniem prawa do świadczenia lub jego wysokości ale ze wznowieniem wypłaty świadczenia na skutek orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny niekonstytucyjności przepisu, na podstawie którego dokonano wstrzymania wypłaty. Prawo ubezpieczeń społecznych nie przewiduje w ogóle możliwości wznowienia postępowania przed organem rentowym na skutek wydania wyroku przez Trybunał Konstytucyjny. Niedopuszczalne byłoby jednak przyjęcie, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego pozostaje bez wpływu na decyzje, wydane przez organ rentowy na podstawie niekonstytucyjnego przepisu. W tej sytuacji jedynym rozwiązaniem jest skorzystanie z uregulowania zawartego w treści art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którym w sprawach uregulowanych

ustawą stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Sprawy uregulowane ustawą wymienione są jedynie przykładowo w art. 83 ustawy systemowej i bez wątplenia dotyczą również wypłaty świadczeń.

Kodeks postępowania administracyjnego przewiduje możliwość wznowienia postępowania na skutek wydania wyroku przez Trybunał Konstytucyjny. Zgodnie z art. 145a. § 1 kpa można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja. W tej sytuacji skargę o wznowienie wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (art. 145a § 2 kpa).

W sprawie niniejszej wnioskodawczyni złożyła do organu rentowego skargę o wznowienie postępowania w dniu 4 grudnia 2012 r, a zatem w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia. Zachodziły tym samym podstawy do merytorycznego rozstrzygnięcia o żądaniu wnioskodawczyni. Pozwany organ rentowy wprowadził „odmówił uchylecia decyzji” wstrzymującej wypłatę świadczenia, jednakże w uzasadnieniu decyzji wskazał, że brak jest podstaw do wyrównania świadczenia za okres od 1 października 2011 r do 31 stycznia 2012 r. Zasadnie zatem Sąd Okręgowy zbadał decyzję w płaszczyźnie prawa materialnego, jako odmawiającą wznowienia wypłaty świadczenia za okres od 1 października 2011 r, odnosząc się do treści art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy wydał prawidłowy wyrok, a zarzuty apelacji nie są zasadne.

Stan faktyczny jest oczywisty. Nie ma w szczególności wątpliwości, że apelująca nabyła prawo do emerytury od 2 marca 2007 r, kiedy obowiązywał art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej i w oparciu o ten przepis wnioskodawczyni zawieszono wypłatę emerytury wobec kontynuowania przez nią zatrudnienia. Po uchyleciu tego przepisu, na wniosek skarżącej wypłata świadczenia została wznowiona. Wobec wejścia w życie art. 103a ustawy emerytalnej, skarżącej ponownie zawieszona została wypłata emerytury, gdyż skarżąca nadal pracowała.

Apelująca opiera swoje roszczenie o wznowienie wypłaty emerytury za okres od 1 października 2011 r do 21 listopada 2012 r na treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r.

Jednak prawidłowo ocenił Sąd pierwszej instancji, że wyrok Trybunału nie ma zastosowania do sytuacji wnioskodawczyni, gdyż przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych został uznany za niekonstytucyjny tylko w stosunku do pewnej grupy emerytów.

Jeszcze raz przypomnieć należy, że w wyroku z dnia 13 listopada 2012 r (Dz. U. z 2012 r, poz. 1285) Trybunał orzekł, że przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim znajdują zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Trybunał wskazał w uzasadnieniu orzeczenia wyraźnie, iż obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r do 31 grudnia 2010 r. W stosunku do tych osób przepis art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych, w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emeryturach i rentach z FUS, utracił bowiem moc obowiązującą z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw, czyli z dniem 22 listopada 2012 r.

Analiza przedstawionych powyżej okoliczności wskazuje, że skarżąca, która prawo do emerytury nabyła od 2 marca 2007 r, nie mieści się w kręgu osób, w stosunku do których Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność z Konstytucją art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych

ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z FUS, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r.

Tak więc jeszcze raz podkreślić należy, że istotne znaczenie dla oceny skutków orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego ma data nabycia emerytury, a nie data „skutecznego zrealizowania prawa do emerytury”, czyli jej wypłaty.

Prawo do emerytury wnioskodawczyni nabyła w dniu 2 marca 2007 r, mimo że od tej daty świadczenie nie było wypłacane. Prawo do świadczeń określonych w ustawie emerytalnej powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, o czym mówi powoływany w apelacji art. 100 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach. W dniu 2 marca 2007 r, skarżąca spełniła wymagane warunki, to jest ukończyła określony w przepisach wiek i udowodniła wymagany okres ubezpieczenia, nie pobierała również w tym czasie zasiłku chorobowego, czy świadczenia rehabilitacyjnego.

Ogólne zasady wypłaty świadczeń podane są w Rozdziale 3 ustawy emerytalnej. Art. 129 ust. 1 stanowi, że świadczenie wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Natomiast Rozdział 2 zawiera zasady zawieszania lub zmniejszania świadczeń. Jeżeli w dacie powstania prawa do emerytury obowiązywał przepis zawieszający prawo do emerytury (takie jak art. 103 ust. 2a albo art. 103a), to świadczenie nie było wypłacane.

Trafnie zatem Sąd zastosował art. 477¹⁴ § 1 kpc, bowiem odwołanie skarżącej nie mogło być uwzględnione.

Za nieuzasadnione należy zatem uznać zarzuty apelacji dotyczące prawa materialnego i prawa procesowego.

Z powyższych względów apelacja została oddalona na podstawie art. 385 kpc.